

פסיכולוגיה

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	-	(ארבעה סעיפים $12\frac{1}{2} \times$)	-	50 נקודות
פרק שני	-	(חמש שאלות $10 \times$)	-	50 נקודות
סך הכול			-	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות ולהשתמש במושגים שנלמדו.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענו על ארבעה סעיפים מן השאלות 1–4 (לכל סעיף – $12\frac{1}{2}$ נקודות).

1. עומר בן ה-25 סיים לאחרונה לימודי הנדסת תוכנה והתקבל לעבודה בחברת מחשבים גדולה. בימים הראשונים שלו בעבודה, חש עומר מתח רב שהתבטא בכאבי בטן ובקשיי נשימה. לאחר כשבועיים הוא החל להרגיש בטוח יותר בעבודתו והצליח להתמודד עם המטלות שניתנו לו.

א. הציגו את שלושת השלבים של "מודל ההסתגלות הכללית" של סליה.

הדגימו אחד מן השלבים באמצעות הפתיח.

ב. הסבירו מהו זיכרון פרוצדורלי (ניהולי).

כיצד זיכרון פרוצדורלי (ניהולי) יכול לסייע לעומר להסתגל לעבודתו החדשה? נמקו את תשובתכם.

2. בשכונת סביונים החליטו השכנים להתארגן כדי לסייע בהתנדבות לחקלאים בקטיף הדורים. רקפת תושבת השכונה החליטה להצטרף להתנדבות.

א. הסבירו את התנהגותם של המתנדבים באמצעות אחד מן המודלים המסבירים התנהגות פר-חברתית.

ב. ציינו שני גורמים להתנהגות קונפורמית.

הסבירו את התנהגותה של רקפת באמצעות אחד מן הגורמים שצייתם.

3. חוקרים התבוננו בילדים בני 4–5 ששיחקו במשחקי הרכבה. החוקרים רצו לבדוק כמה זמן נדרש לילדים להצליח לסיים את ההרכבה ואם הם מגלים יוזמה במהלך המשחק.

א. ציינו שלוש שיטות מחקר בקוגניציה, והסבירו מהי השיטה שבאה לידי ביטוי בפתיח.

ב. ציינו את השלב ההתפתחותי שבן, לפי אריקסון, נמצאים הילדים במקרה המתואר בפתיח. הציגו את שני המאפיינים של שלב זה, והדגימו אחד מהם באמצעות הפתיח.

4. יותם הוא בן יחיד להוריו ורוצה ללמוד רפואה. הוא לא התקבל ללימודי רפואה בארץ, אבל התקבל ללימודי רפואה בחו"ל. הוא צריך להחליט אם לעזוב את משפחתו וחבריו כדי ללמוד בחו"ל ולהגשים את חלומו להיות רופא.

א. על פי מודל הגירויים, ציינו שלושה גורמי לחץ.

הדגימו אחד מן הגורמים באמצעות הפתיח.

ב. הסבירו באמצעות אחת משיטות השכנוע כיצד יותם יכול לשכנע את הוריו להסכים שהוא יעזוב כדי ללמוד בחו"ל.

פרק שני (50 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 5-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

יש לענות על שני הסעיפים בשאלה 5.

5. שירי ועידו דחו את חתונתם בעקבות המלחמה. שירי התאכזבה בשל דחיית החתונה, אך לעידו חשוב בתקופה זו לשרת במילואים עם חבריו לצוות.

א. מהי התנהגות גלויה, ומהי התנהגות סמויה? הסבירו מושגים אלה באמצעות הפתיח.

ב. הציגו שני ערכים הבאים לידי ביטוי בפתיח.

לפי איזה ערך הייתם פועלים? נמקו את תשובתכם.

6. משפחת לוי החליטה לעבור לשכונה חדשה. לפני המעבר שמואל, אב המשפחה, חקר ובדק מידע על השכונה: על האופי הקהילתי של השכונה, על מוסדות החינוך בה, הוא ערך היכרות עם השכנים החדשים ועוד. לעומתו שיר, הבת שלו, לא בדקה דבר לפני המעבר.

לדעתכם, מי מבין השניים יחוה לחץ רב יותר בעקבות המעבר? נמקו את תשובתכם באמצעות ממצאי המחקר של אגברט.

7. עד לא מזמן טען יונתן בן ה-5 שהוא רוצה להתחתן עם אימו, וניסה למנוע מאביו לחבק אותה. בזמן האחרון החל יונתן לבלות עם אביו יותר – הוא מבשל איתו ורוכב איתו על אופניים. כעת יונתן אומר שהוא רוצה להיות כמו אביו כשיגדל. באיזה שלב נמצא יונתן לפי פרויד?

הציגו את שני המאפיינים של שלב זה, והדגימו אחד מהם באמצעות הפתיח.

8. השוו בין שני כלי המחקר בפסיכולוגיה התפתחותית מתוך כלי המחקר האלה: ריאיון, תצפית, שאלון, ניסוי. בססו את תשובתכם על שני קריטריונים לבחירתכם.

9. להורים רבים יש עמדה שלילית כלפי תרופות להתמודדות עם הפרעות קשב וריכוז. הם טוענים שתרופות אלה גורמות לתופעות לוואי כמו כאבי בטן ועייפות, ולכן הם מעדיפים שלא לתת לילדיהם תרופות אלה.

כהן-זמורה, ר. (2019, 10 בפברואר). מתלבטים על טיפול תרופתי ל-ADHD? כך תכריעו. הארץ. אוחזר מתוך: haaretz.co.il [25/11/2024]

הציגו את שלושת מרכיבי העמדה, והדגימו שניים מהם באמצעות הפתיח.

10. כאשר הזמרת עדן גולן התכוננה להופעתה באירועי יוון 2024 כנציגת ישראל, טען מומחה אחד שעדיף שהיא תבצע את השיר אחרונה בתחרות. לעומתו טען מומחה אחר שעדיף שתבצע את השיר ראשונה בתחרות.

הסבירו את המושג "עקומת המיקום הסדרתי" ואת השפעת "עקומת המיקום הסדרתי" על זיכרון הצופים.

כיצד אפשר להסביר באמצעות מושג זה את טענותיהם של שני המומחים?

11. בשל המצב הביטחוני, הורה מפקד לחיילי המילואים שבפיקודו לוותר על חופשת השבת בבית. החיילים צייתו לפקודה ונשארו בבסיס.
ציינו שלושה גורמים המגבירים ציות, והדגימו אחד מהם באמצעות הפתיח.
12. במסגרת שעת מחנך, החליט המחנך מיכאל לערוך חידון תחרותי לתלמידי הכיתה. מיכאל חילק באופן אקראי את תלמידי הכיתה לשתי קבוצות: קבוצת "הכחולים" וקבוצת "הירוקים". אף על פי שהחלוקה הייתה אקראית, התלמידים בכל קבוצה בחרו לעודד רק את חברי הקבוצה שלהם.
הסבירו את המושג "קבוצה מינימלית" של טג'פל (Tajfel / טייפל), והסבירו באמצעותו את התנהגות התלמידים.
13. אנשים רבים מתנדבים בסיוע לניצולי שואה בודדים. הם מבקרים את הקשישים בבתיהם, מלווים אותם לבדיקות רפואיות, ומארחים אותם בחגים.
הציגו שני מאפיינים של אישיות אלטרואיסטית, והדגימו אחד מהם באמצעות הפתיח.
14. בתוכנית ריאליטי, הביעה אחת המשתתפות, אור, רצון למצוא זוגיות, אך התקשתה להאמין שתמצא בן זוג מתאים, מכיוון שהיא מעדיפה להתמקד בקריירה שלה כעורכת דין.
באיזה שלב נמצאת אור לפי התאוריה הפסיכו־סוציאלית של אריקסון?
הסבירו מהו הקונפליקט המאפיין שלב זה, והדגימו את הקונפליקט באמצעות הפתיח.
15. דניאל, בן 40, נוטה לסדר וקפדנות קיצוניים בכל התחומים בחייו האישיים והמקצועיים. כאשר הדברים אינם מתנהלים בדיוק לפי התוכניות שלו, הוא מתרגז.
הסבירו את המושג "פיקסציה" (קיבעון) בתאוריה הפסיכו־סקסואלית של פרויד.
הסבירו והדגימו באמצעות הפתיח את השלב שבו התרחשה הפיקסציה אצל דניאל.
16. הסבירו את המושג "תקופה קריטית" בהתפתחות האדם.
הסבירו כיצד תקופה זו באה לידי ביטוי במסקנות מחקרו של לורנץ.

בהצלחה!